

نقش روحانیت در دفاع مقدس

عبدالله حاجی صادقی

استادیار مجتمع آموزش عالی شهید محلاتی

مقدمه

تجاوز نظامی عراق با پشتیبانی و حمایت دو ابر قدرت و همراهی حکومت‌های وابسته و با هدف نابودی انقلاب اسلامی و یا جلوگیری از صدور آن، به نظام مقدس جمهوری اسلامی تحمیل گردید. تحلیل آنان چنین بود که نهال نوپای انقلاب و حکومت دینی آمادگی و توانایی مقاومت نداشته و در همان روزهای اولیه سقوط می‌کند. مخصوصاً که روشنفکران منفعل و تربیت شده در غرب و نفوذ کرده در بخش‌هایی از مدیریت اجرایی کشور چراغ سبزهایی به دشمنان بیرونی نشان داده بودند، لکن همین جنگ ناخواسته بار دیگر امت اسلامی و اقشار مختلف را انسجام بخشید و یکی از مهمترین عوامل تداوم انقلاب در دهه اول گردید. حقیقتاً این تهدید بزرگ به یک فرصت برای نشان دادن حقانیت و مواضع الهی و مردمی و ضد استکباری تبدیل گردید و جنگ تحمیلی را به دفاعی مقدس و مبارک تبدیل نمود. حضور هشیاران، یک پارچه، مقتدرانه مردم، و پیوند عمیق آنان با رهبری، بسیاری از خطرات و تهدیدات احتمالی را کنار زد تا جایی که نفاق داخلی و نفوذهایی که تا سطح ریاست جمهوری برای خود جایگاه کسب کرده بودند رسوا و افشاء گردیده و ناچار شدند صحنه انقلاب و کشور را با ذلت ترک کرده و به سوی اربابان غربی خود فرار کنند.

دفاع مقدس تجلی انسجام امت اسلامی

دفاع مقدس، صحنه تجلی وحدت و انسجام اقشار مختلف و همراهی همه اصناف و گروههای خودی و میدان مسابقه برای انجام تکلیف الهی و وفاداری به اسلام عزیز و پاسداری از انقلاب و کشور بود و بار دیگر شور انقلابی و روحیه جهادی فضای نورانی کشور را فراگرفت. جمعیت‌ها و افراد بدون توجه و اهمیت دادن به مسائل صنفی و قشری و فقط با هدف دفاع از اسلام و انقلاب وارد میدان جهاد و مبارزه شده و در جبهه‌های جنگ کنار هم، دشمن متجاوز را زمین گیر و خیلی زود به عقب نشینی ذلت‌بار مجبور کردند. لذا پرداختن به بیان نقش یک قشر از اقشار جامعه در دفاع مقدس، هرگز به معنای نگاه صنفی به دفاع مقدس و کم‌رنگ دانستن نقش سایر اقشار نیست بلکه اولاً توصیف جلوه‌هایی از تعامل و ارتباط و همدلی اقشار مختلف با هم در دفاع از اسلام و اطاعت از رهبری و پیکار با متجاوزان می‌باشد و ثانیاً خنثی کننده بسیاری از توطئه‌ها و تحلیل‌های غلط و انحرافی دشمن می‌باشد و راهنما و ارائه طریقی خواهد بود برای تداوم انقلاب و مشارکت همدلی و همراهی همه طبقات در حفظ دست آوردهای انقلاب و بویژه نظام مقدس جمهوری اسلامی، و لذا بیان نقش و جایگاه و میزان مشارکت اقشار مختلف مانند روحانیت، دانشگاهیان، دانش آموزان، زنان غیرتمند، کارگران، کارمندان، فرهنگیان، کشاورزان و... با انگیزه الگوگیری و عبرت آموزی برای ادامه راه یک ضرورت است. این نوشتار ضمن تأکید مجدد بر مشارکت و نقش همه اقشار و همگامی و همراهی و وحدت تمام آنها در پیروزی‌های دفاع مقدس و سربلندی نظام جمهوری اسلامی، بر آن است که به اختصار جلوه‌هایی از نقش روحانیت معزز را در دفاع مقدس بیان نماید.

روحانیت و پیشتازی در جهاد

یکی از افتخارات روحانیت شیعه آن است که همواره شریک درد و رنج مردم و در همه صحنه‌های عمل و مبارزه پیشتاز امت بوده است و با اقتداء به امامان معصوم در سخت‌ترین میادین مبارزه و پیکار و جهاد، حضوری فعال، هدایت‌کننده، امیدآفرین و تقویت‌کننده قدرت ایمانی و قلبی داشته است. روحانیت در دوران سخت جنگ هشت ساله، تنها به

ترغیب و دعوت مردم برای حضور در جبهه اکتفا نکرد، بلکه پیشاپیش دیگر اقشار، حضور عملی و سازنده داشت و بیش از دیگران شهدای گرانقدر و بزرگی را تقدیم کرد.^۱ چه زیبا این حضور را بنیانگذار انقلاب و نظام اسلامی حضرت امام خمینی می‌ستاید: خدا را سپاس می‌گزاریم که از دیوارهای بلند فیضیه گرفته تا سلول‌های مخوف و انفرادی رژیم شاه و از کوچه و خیابان تا مسجد و محراب امامت جمعه و جماعات و از دفاتر کار و محل خدمت تا خطوط مقدم جبهه‌ها و میادین، خون پاک شهدای حوزه و روحانیت افق فقاقت را گلگون کرده است و در پایان افتخارآمیز جنگ تحمیلی نیز رقم شهدا و جانبازان و مفقودین حوزه‌ها نسبت به قشرهای دیگر زیادتر است.

بیش از دو هزار و پانصد نفر از طلاب علوم دینی در سراسر ایران در جنگ تحمیلی شهید شده‌اند و این رقم نشان می‌دهد که روحانیت برای دفاع از اسلام و کشور اسلامی ایران تا چه حد مهیا بوده است.^۲

نقش‌های روحانیت در دفاع مقدس

نقش‌های متعددی که روحانیت در دوران دفاع نورانی و مقدس ایفا کرده‌اند، دارای ابعاد و جنبه‌های متفاوتی است که به برخی از آنها به اجمال اشاره می‌کنیم.

۱- نقش مدیریتی: مدیریت جنگ و هدایت نیروهای مسلح و هماهنگ نمودن آنها و به کارگیری نیروهای مردمی و بسیج یکی از ممتازترین نقش‌هایی است که روحانیت معظم در طول جنگ ایفا نمود. از خود امام رضوان الله تعالی علیه گرفته تا نمایندگان آن حضرت در شورای عالی دفاع، فرماندهی جنگ، ریاست ستادهای پشتیبانی جنگ، نمایندگی امام در سپاه و قرارگاهها و... به وسیله شخصیت‌های روحانی جلوه‌هایی از این نقش مهم و تعیین‌کننده است.

حضرت امام (قدس سره) گرچه ظاهراً دور از میادین جنگ و در خانه‌ای در جماران بود، لکن هدایت و مدیریت کلان دفاع مقدس را بر عهده داشت. دستورات، تدابیر و رهنمودهای آن حضرت به فرماندهان سپاه و ارتش و دیگر مسئولین نظام علاوه بر قوت قلب، تقویت انگیزه و استقامت و ثبات قدم، در سخت‌ترین شرایط راه‌گشا و موجب حل شدن مشکلات می‌گردید و یادآور همان چیزی بود که نسبت به پیامبر اکرم (ص) نقل شده

که در غزوات و در سختی‌ها همگان به او پناه می‌بردند. یکی از ابعاد مهم رهبری امام در دفاع مقدس وحدتی بود که او بین نیروهای مسلح و همه مسئولین و مردم ایجاد می‌کرد و همین وحدت از عوامل بزرگ پیروزی‌های رزمندگان عزیز بود، چنان‌که ابلاغ حضور در میادین جنگی به عنوان یک واجب کفایی و مسئله اصلی قرار دادن جنگ و دفاع مقدس یکی دیگر از این نقش می‌باشد. چه خاطرات و نکات برجسته‌ای از امام در اندیشه و خاطر فرماندهان عزیز ما وجود دارد.^۳ از جمله:

در دفاع مقدس و در پیروزی رزمندگان اسلام رهبری مهم‌ترین نقش را در پیروزی ایفا کرده است و عوامل دیگر مانند فرماندهی، آمادگی نیروها، روحیه و... کاملاً تابع این عامل منحصر به فرد بودند.

نقش رهبر کبیر انقلاب در راهنمایی و هدایت این جنگ تنها از نظر فکری یا تئوری نبوده است، بلکه همه خصوصیتی که در اداره این جنگ نقش تعیین‌کننده داشت از سوی مقام رهبری در نظر گرفته می‌شد. تشکیل بسیج (که معجزه امام نام گرفت) شاهی بر این مدعا است.^۴

حضور مقام معظم رهبری حضرت آیه الله خامنه‌ای در جبهه‌های جنگ و پشتیبانی از رزمندگان بویژه برادران عزیز سپاه و همین‌طور نمایندگی آن حضرت از امام در شورای عالی دفاع، آنهم در شرایطی که بنی صدر فرماندهی جنگ را در اختیار داشت و مشکلاتی که برای فرماندهان و رزمندگان ایجاد کرده بود، و حل بسیاری از مشکلات رزمندگان و خنثی کردن کارشکنی‌ها و توطئه‌های بنی صدر، از دیگر جلوه‌های حضور روحانیت در مدیریت جنگ است.^۵

همین‌طور فرماندهی جنگ به وسیله آیه الله هاشمی رفسنجانی که با پیشنهاد حضرت آیه الله خامنه‌ای و ابلاغ حضرت امام تحقق یافت و همچنین نقش مدیریتی نمایندگان حضرت امام در نیروهای مسلح، در قرارگاهها و ستادهای پشتیبانی از جنگ و پذیرش فرماندهی برخی از قرارگاهها و یگان‌های رزمی به وسیله روحانیون و حوزویان از دیگر ابعاد نقش مدیریتی این قشر عظیم در دفاع مقدس می‌باشد. شخصیت‌هایی مانند شهید آیه الله محلاتی، شهید حجة الاسلام والمسلمین میثمی، شهید حجة الاسلام والمسلمین مردانی پور و... نمونه‌هایی از این عزیزان هستند که نقش و جایگاه مدیریتی هر کدام از آنها

در دفاع مقدس نیازمند مقالات مستقلی است که حتماً باید به آن اهتمام شود، و این مختصر را گنجایش آن نیست و تنها به یک خاطره از یکی از فرماندهان عالی رتبه جنگ درباره شهید میثمی اکتفا می‌کنم. بعد از شهادت شهید میثمی، در جلسه‌ای که من نیز حضور داشتم، یکی از برجسته‌ترین فرماندهان گفت: من تا شهید میثمی زنده بود و در بین ما حضور داشت، تصور نمی‌کردم که اگر روزی او نباشد تفاوتی در مدیریت و اداره جنگ داشته باشیم. ولی بعد از شهادت او، فرماندهان لشکرها و یگان‌های رزمی مشکلات و موانعی را برای من مطرح می‌کردند که قبلاً آنها را مطرح نمی‌نمودند. بالاخره یک روز با حالتی اعتراض آمیز به آنها گفتم چه شده است که قبلاً چنین مسائلی را مطرح نمی‌کردید، مگر اینها جدیداً به وجود آمده؟ که در جواب گفتند این مشکلات و موانع را قبلاً شهید میثمی مرتفع نموده و رسیدگی می‌کردند. این فرمانده ادامه داد بعد از شهادت میثمی تازه فهمیدیم چه کارهای بزرگی که شهید میثمی انجام می‌داده، اما آنها را به نام خود تمام نمی‌کرده است!

۲- ترغیب و دعوت دیگران: مردم متدین و خدا محور همیشه وظایف و تکالیف شرعی خود را از زبان روحانیت دریافت کرده و با هدایت و راهنمایی آنان نسبت به آن اقدام کرده و می‌کنند و لذا یکی از رسالت‌ها و وظایف بزرگ روحانیت در دوران جنگ ترغیب و تحریص و دعوت مردم برای حضور در میادین جنگ و امتثال امر امام بود، همان نقشی که خدا به آن امر کرده و آنان از پیامبر اکرم (ص) به ارث برده بودند.

یا ایها النبی حرض المؤمنین علی القتال (انفال / ۶۵)

ای رسول مؤمنان را به جنگ ترغیب کن.

به یاد داریم که در طول هشت سال دفاع مقدس مساجد به برکت حضور و محوریت روحانیت به مراکزی برای ثبت نام، سازماندهی و اعزام نیروهای مردمی بر جبهه‌ها و همینطور سنگرهایی برای پشتیبانی از رزمندگان در آمده بود و اصلی‌ترین مکان بسیج مردمی به حساب می‌آمد.

روحانیت بیدار و انقلابی ما از خطبه‌های نمازهای جمعه سخنرانی‌های مستمر در مساجد، مجالس عزاداری و سوگواری ائمه معصومین علیهم السلام و دیگر فرصت‌ها برای تشویق و تهییج مردم به حضور در میدان‌های نبرد و انجام مهمترین تکلیف دینی بهره‌برداری می‌کردند همان‌گونه که در اصل انقلاب و حرکت مردمی برای سرنگونی شاه قبلاً اینکار را

کرده بود، همان طور که در هر حرکت مردمی این روحانیت و مساجد بودند که مردم را بسیج و به حرکت انقلابی فراخوانده و هدایت می‌کردند و بحق در همه صحنه‌ها روحانیون بخوبی توانستند ملت ایران را با انسجام و قدرت هادی و راهنما باشند.

وقتی هم که دشمن خود را از رویارویی با رزمندگان ناتوان دید و تجاوز به شهرها و مناطق مسکونی را شدت بخشید، این روحانیت بود که مردم را به صبر و استقامت فراخوانده، توطئه‌های دشمنان را خنثی و این تهدید را به فرصتی برای خشم و حرکت انقلابی بیشتر مردمی تبدیل نمایند.

۳- تقویت ایمان و قدرت معنوی رزمندگان: در نبرد نابرابر و در مقابل دشمنی که به انواع سلاح‌ها و امکانات جنگی مجهز بود، اساسی‌ترین و برجسته‌ترین عامل استقامت، موفقیت و پیروزی‌های بزرگ و شگفت‌آور رزمندگان، نیروی ایمان، ارزش‌های معنوی و تکلیف محوری جبهه حق و مجاهدان در راه خدا بود. ایمان همراه با استقامت جوانان و مردم ما سلاح و عاملی بود که تمام طراحی‌ها و سلاح‌ها و حملات ناجوانمردانه دشمنان را خنثی و پیش‌روی‌های بزرگی را برای ایران اسلامی فراهم نمود. روحانیت به عنوان یکی از اساسی‌ترین تکالیف خود، در افزایش این عامل موفقیت و تقویت بنیه ایمانی و ارزشی و استقامت در سنگر نشینی مردم از انقلاب و نظام اسلامی نقش محوری و چه بسا منحصر به فرد داشتند. چه زیبا روحانی برجسته و نمونه جبهه‌های جنگ مرحوم شهید میثمی نقش عامل ایمان و معنویت را در جنگ ترسیم می‌فرمود که:

توان ما به میزان امکانات در دست مانیست. توان ما به میزان اتصال ما به خداست.

در همان اوائل جنگ وقتی می‌خواستیم از سپاه خرمشهر (سپاهی که در آبادان مستقر و در جبهه‌های خرمشهر در برابر دشمن مقاومت مردانه و شگفت‌آوری خلق می‌کرد) به قم بیایم برای خداحافظی نزد شهید بزرگوار محمد جهان‌آرا فرمانده سپاه خرمشهر رفتم و او در بیانی ساده و در عین حال گویا چنین گفت:

سلام مرا به آیه‌الله مشکینی - و دیگر بزرگان حوزه - برسانید و بگویید ما فرماندهان تمام تلاش خود را به کار می‌بریم تا اولاً شکم رزمندگان را سیر کنیم (نیازهای عمومی جبهه را تأمین نماییم) و ثانیاً سلاح آنها را از مهمات پر کنیم (نیازهای تخصصی آنان را فراهم سازیم) اما در اینجا نه شکم پر می‌کنیم نه سلاح پر، بلکه اینجا این ایمان و معنویت است که

می‌جنگد و مقاومت می‌کند و تقویت و تحکیم و رشد آن با شما است (و عقبه این عامل اساسی، حوزه‌های علمیه می‌باشند).

مقام معظم رهبری با قدرشناسی از این نقش مهم روحانیت خطاب به آنان می‌فرماید:

بسا باشد که مردی آسمانی به جانی سر فرزند لشکری را

یکی از شماها (روحانیون) گاهی یک لشکر را به جهاد و سلاح معنوی مجهز می‌کند...
جبهه‌های ما امتیازش بر همه جبهه‌های عالم این است که محراب عبادت است و در آن معنویت وجود دارد جبهه ما فقط جبهه رزم نیست جبهه دعا و راز و نیاز و ذکر و حال است. این بچه‌ها را می‌بینید که وقتی می‌روند و می‌آیند چقدر منور می‌شوند. این با حضور شما تأمین خواهد شد شما که به آنجا بروید مردم را ملکوتی و الهی می‌کنید.^۶

۴- جبهه‌های جنگ و حضور روحانیت: حضور گسترده روحانیون در جبهه‌ها از علمای عظام و شخصیت‌هایی مانند مقام معظم رهبری، آیه الله بهاء الدینی، شهید شاه آبادی، شهید اشرفی اصفهانی، شهید مدنی، آیه الله میرزا آقا جواد تهرانی، آیه الله صدر الدین حائری، آیه الله مشکینی و... گرفته تا طلاب و روحانیون تبلیغی رزمی، حقانیت این عمل مقدس و مشروعیت و اولویت این تکلیف الهی را تقویت نموده و دیگر اقدار و رزمندگان را در راهی که انتخاب کرده‌اند قوت قلب، اطمینان و استقامت بیشتری می‌بخشید و آنان را در دفاع از انقلاب و کشور راسخ‌تر می‌کرد و مانع تأثیر و سوسه‌های شیطانی و القاء شبهه دشمنان مکار و یا دوستان نادان و منفعل می‌گردید و همراهی و تبعیت مجموع حوزه‌های علمیه و روحانیت معزز با رهبری انقلاب را تثبیت می‌نمود.

۵- ترویج ارزش‌های اخلاقی و آموزش دینی: یگان‌های رزمی دارای وضعیت واحد و یکسانی نبودند و اینطور نبود که همیشه مشغول عملیات و درگیری باشند. گاه ضرورت داشت رزمندگان برای مدتی در یگان‌های رزم منتظر فرصت و تدبیر فرماندهان بمانند تا در خطوط اول یا عملیات‌ها حضور یابند و البته چنین انتظار و حالتی برای سلحشوران بسیجی و مشتاقان جهاد در راه خدا آسان نبود و لازم بود به گونه‌ای آنها مدیریت شوند که ضمن حفظ و افزایش و توان رزمی گرفتار خستگی و احساس بیهودگی ننمایند. در چنین وضعیتی روحانیون مستقر در جبهه‌ها و روحانیون اعزامی بیشترین نقش و وظیفه را ایفا

می‌کردند و با برگزاری کلاس‌های آموزشی و جلسات معنوی و یا ارتباطات صمیمی و فردی ضمن پر کردن اوقات فراغت نسبت به ارتقاء سطح علمی و معنوی رزمندگان اهتمام می‌کردند و یگان‌های رزم را به دانشگاههایی برای رزمندگان تبدیل نمودند و افرادی را تربیت کرده و ساختند که هنوز هم هر کدام از آنها در هر جایی که هستند تا شعاع زیادی را به عطر و نور خود معطر و نورانی می‌نمایند و الگویی برجسته برای جوانان و نوجوانان اطراف خود می‌باشند.

به یاد دارم در دوران جنگ و قبل از عملیات کربلای چهار، یک روز بخاطر انجام مأموریتی وارد لشکر ۱۷ علی ابن ابیطالب شدم. مشاهده کردم غالب رزمندگان تسبیح در دست مشغول ذکرند و یا قرآن‌های کوچکی را در اختیار داشته و مشغول حفظ آن هستند و وقتی با یکی از روحانیون ثابت آن لشکر (تصور می‌کنم شهید اکبر زاده بود) مواجه شدم او خطاب به من (و شاید برای راهنمایی و هدایت اینجانب) گفت من ادعا می‌کنم در چند وقت گذشته (فکر می‌کنم حدود یکماه) در این لشکر علاوه بر جلسات عمومی، میلیون‌ها صلوات و ذکر فرستاده شده و تعداد زیادی از رزمندگان سوره‌های کوچک قرآن را حفظ کرده‌اند! پرسیدم چطور و او جواب داد: من تعداد زیادی تسبیح تهیه کرده و هر کدام را به یک رزمنده می‌دهم به شرط آنکه ده هزار صلوات بفرستد و یا قرآن‌های کوچکی را در اختیار آنان قرار داده و از آنها می‌خواهم که حداقل ده سوره کوچک را حفظ کنند و سپس آزمون گرفته و به آنها جوایزی را اهدا می‌کنم.

تهجدها، توسلات بسیار زیبا و تلاش برای رفع شبهات اعتقادی و فکری و ارتقاء بصیرت و معنویت و آشنایی هر چه بیشتر با معارف دینی از آثار و نتایج، آموزش‌ها و هدایت‌های روحانیون همسنگر و همراه رزمندگان بود و لذا آنها بحق جبهه را بهترین مکان و فرصت برای جهاد اکبر و مبارزه با طغیانگری‌های نفس اماره قرار داده بودند و روحانیون با قول و عمل خویش بهترین راهنمای این جهاد اکبر بودند به تعبیر زیبای مقام معظم رهبری حضرت آیه الله خامنه‌ای:

جبهه جنگ جای تربیت اخلاقی است مردمان به جبهه جنگ - که مثل یک کارخانه است - سرازیر شده‌اند در پایبندی می‌شود مردم را ساخت بهترین نوع ساخت، ساختن با عمل

است. پس روحانی‌ای که در جبهه است اگر بتواند با عمل خود اخلاق را تعلیم بدهد و پیاموراند استکبار نمی‌تواند کاری بکند چون فضا و محیط مناسب و خوب است. بهترین جا برای ساختن اخلاق مردم آن جا است. صبر، ایثار، عدم اعتنا به شهوات، عدم تقید و پایبندی به شناخته شدن، اجتناب از خودنمایی و عجب و ریا و تکبر و حسد و بخل و حرص و زیاده خواهی بر دیگران، جای اصلی اش آن جا است.....^۷

۶- **حفظ روحیه جهادی در جامعه:** تأکید حضرت امام (قدس سره) و دیگر رهبران و مدیران عالی رتبه کشور این بود که در دوران جنگ و دفاع مقدس، مهمترین مسئله کشور و اساسی ترین دغدغه مسئولین و مردم حفظ روحیه انقلابی و جهادی و اولویت دادن به جنگ و دفع تجاوز دشمن باشد و هیچ موضوع و مسئله‌ای نتواند آن را تحت الشعاع قرار داده ذهن و توجه مردم را از آن باز دارد و بحق روحانیون عزیز در اجتماعات مذهبی و مراسم مختلف در حفظ و استمرار روحیه جهادی و سلحشوری و آمادگی همراه با بصیرت مردم بسیار موثر و نقش آفرین بودند. به هر مسجد و یا مرکز مذهبی که روحانی‌ای مدیریت آن را در دست وارد می‌شدی و به هر خطبه یا سخنرانی که از آنها گوش فرا می‌دادی، رنگ و بوی جبهه و اهمیت دفاع مقدس و الهی مشاهده می‌شد و حقیقتاً همه ایران جبهه و همه مردم خود را در سنگر می‌یافتند و روحیه شهادت‌طلبی و ایثار همگان را فراگرفته بود.

۷- **پشتیبانی از دفاع مقدس:** اداره و تأمین نیازهای دفاع و جنگی بزرگ بدون کمک و پشتیبانی معنوی و مادی و مالی مردم امکان نداشت و روحانیون عزیز در ترغیب و تشویق مردم برای کمک و ایثار مال و تهیه امکانات مورد نیاز رزمندگان دارای نقش تعیین‌کننده بودند، چنان‌که در مدیریت این کار و نظارت بر جمع‌آوری کمک‌های مردمی و رساندن آن به جبهه‌ها، آنان با احساس مسئولیت و وظیفه جهادی بزرگ را انجام می‌دادند. کاروان‌های بزرگی از شهرها و مناطق مختلف بوسیله و مدیریت روحانیون عزیز راه‌اندازی می‌شد و با این کار علاوه بر تأمین نیازهای تدارکاتی، همراهی و همدلی و حمایت و پشتیبانی مردم از رزمندگان را به نمایش می‌گذاشت خاطرات شیرین و به یادماندنی از دفاع ملت عزیز ما به جای گذاشته است.

۸ - **پیشتازی در جهاد و شهادت:** نقش روحانیون در دفاع مقدس به ترغیب و تشویق دیگران و آماده ساختن مردم برای جهاد و مبارزه محدود نمی‌گردد، بلکه آنان خود در میدان مجاهدت و شهادت‌طلبی و ایثار پیشتاز دیگران بوده و سلاح به دوش در خط مقدم و در عملیات‌ها حضور یافته و با عشق و شوق به شهادت و جهاد صحنه‌های زیبا و عظیمی را خلق کردند. طلاب تبلیغی رزمی (و یا به تعبیر صحیح‌تر رزمی تبلیغی) در یگان‌های رزم زینت بخش گردان‌های خط شکن و دفع‌کننده پاتک‌های سنگین دشمن بودند و هر لشکر و یگانی که از این افراد بیشتر در اختیار داشت، با اطمینان و قدرت افزون‌تری به عملیات اقدام می‌کرد.

خاطره دیگری از شهید میثمی: ایشان می‌فرمود بعد از اینکه فرماندهان شنیدند که امام فرموده‌اند مه‌ران باید آزاد شود، در جلسه‌ای برای طرح و عملیات وقتی محورها تقسیم می‌شد؛ فرماندهی قرارگاه گفت یک یگان باید روی تپه‌های قله آویزان که مشرف بر شهر مه‌ران است مانور نماید و از فرماندهان لشکرها خواست که یکی از آنها داوطلب این عملیات بسیار دشوار و سخت بگردند. ناگهان فرمانده یکی از لشکرها (برادر سلیمانی فرمانده وقت لشکر ثارالله) گفت من دو گردان دارم خوب گریه می‌کنند!! به وسیله آنها ان‌شاء الله تپه‌های قله آویزان را می‌گیریم. و موفق هم شد، مرحوم شهید میثمی می‌فرمود بعد از عملیات رفتم این دو گردان را بازدید کردم. دیدم بیش از یکصد طلبه رزمی تبلیغی در این دو گردان حضور دارند.

در جریان عملیات کربلای پنج و فشار سنگین دشمن روی کانال ماهی، روزی در قرارگاه، خود شاهد بودم که فرمانده یکی از لشکرهای مستقر در آن محور (برادر مرتضی قربانی) ضمن گزارش از دفع پاتک‌های دشمن رمز موفقیت را چند طلبه‌ای معرفی کرد که با قدرت و مقاومت خود سبب استقامت و شجاعت بیشتر دیگر رزمندگان شدند. این فرمانده آنقدر تحت تأثیر این عزیزان قرار گرفته بود که خطاب به فرمانده قرارگاه گفت اگر یک لشکر از این طلاب به من بدهید اسرائیل را می‌گیرم!

نقش این عزیزان و جهاد و مبارزه شگفت‌آور آنان سبب شد که فرماندهی جنگ و سپاه با هدایت و راهنمایی شهید میثمی یگانی را به آنها اختصاص بدهند و تیپ ۸۳ امام صادق علیه‌السلام برای سازماندهی روحانیون و طلاب رزمی تبلیغی بوجود آمد و در زمان عملیات

روحانیون را به یگانهای رزم اعزام می‌کرد. بحمدالله این تیپ الان هم وجود دارد و بعد از جنگ هم خدمات ارزنده و شایانی نموده است.

۹- حفظ نیروها بعد از عملیات و کمک به فرماندهان: یکی از مهمترین دغدغه‌های فرماندهان جنگ و یگانهای رزم این بود که بعد از عملیات چگونه انگیزه و شوق را رزمندگان حفظ و یگانهای خود را برای عملیات بعدی بازسازی و آماده کنند (مخصوصاً اگر عملیات بعدی یا مرحله بعد نزدیک بود) و روحانیون در این زمان هم بهترین یاری و کمک را به آنان نموده و با توجیه و راهنمایی رزمندگان فرماندهان را بدون مشکل و مانعی برای عملیات بعدی نصرت می‌کردند.

بعد از عملیات کربلای چهار، از آنجا که رزمندگان به اهداف مورد نظر دست نیافته بودند، فرماندهی جنگ ضرورت دید به نیروها پایان مأموریت و مرخصی نداده و همان یگانهای عملیات‌کننده را سریعاً وارد عملیات بعدی کند. اما اینکار چگونه ممکن بود، در حالیکه اکثر یگانها آسیب دیده، شهید و زخمی داده بودند و نیازمند بازسازی بودند و از نظر روحی و سازمانی آمادگی لازم را نداشتند؟ وقتی روحانیون مستقر در قرارگاهها و بویژه نماینده امام در قرارگاه خاتم، شهید حجة الاسلام والمسلمین میثمی از این تصمیم اطلاع یافتند با یک برنامه دقیق و الهی همه روحانیون یگانهای رزم را جمع کرده (حدود پانصد نفر) و آنها را نسبت به این موضوع و تصمیم اساسی توجیه و آماده کردند و آنها به یگانهای رزم مراجعت نموده و با بیانی شیوا و قوی رزمندگان عزیز را برای عملیات بعدی آماده کردند و نتیجه آن عملیات بزرگ کربلای پنج و آزادسازی شلمچه گردید.

۱۰- نقش روحانیون در دوران اسارت: یکی از جلوه‌های بسیار زیبای نقش آفرینی روحانیون، نقشی بود که آنان در بین رزمندگان گرفتار در اردوگاههای دشمن و دوران اسارت داشتند که از یک طرف با حفظ روحیه انقلابی و دینی مانع آسیب دیدن روحیه رزمندگان و خدشه دار شدن قدرت مقاومت آنان گردیدند و از طرفی از این فرصت برای ارتقاء سطح علمی و دینی این عزیزان بیشترین بهره را بردند.

آنچه آزادگان عزیز ما از ابوترابی‌ها و روحانیون آزاد و خاطرات فراوان و شگفت‌آوری که آنان نقل می‌کنند، خود نیازمند یک تحقیق و بررسی مستقل است که بحمدالله تا حدودی انجام هم گرفته و همه عزیزان روحانی و دیگران را به مطالعه و تأمل در آنها دعوت می‌کنم.

آنچه ذکر شد، تنها برخی از نقش‌ها و تأثیرات روحانیون عزیز در دفاع مقدس بود که به اجمال و فشرده بیان شد، ولی نقشهای دیگری نیز این عزیزان داشتند که مجال پرداختن به آنها وجود ندارد، مانند پاسخگویی به سؤالات شرعی رزمندگان، دلجویی و تفقد از خانواده معظم شهدا، شجاعت در میدان عمل، مقابله با شبهات دشمنان و مانند آن.

پی‌نوشتها:

۱. بنیاد شهید (که آمارش از شهدا کارشناسانه و دقیق‌تر از دیگران است) تعداد شهدای روحانیت در دفاع مقدس را ۲۷۵۰ نفر اعلام کرده که در مقایسه با سایر اقشار، روحانیون بیشترین تعداد شاهد را نسبت به جمعیت خود دارا است. (عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس، پژوهشکده تحقیقات اسلامی، قم، ۱۳۸۰، ج ۵، ص ۱۵۹)
۲. صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۸۹ و ۹۰.
۳. رک. آیین انقلاب اسلامی، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی تهران ۱۳۷۳ ص ۴۴۵ به بعد
۴. عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس، ص ۵۰ به نقل از مجموعه مقالات اولین کنفرانس بررسی دفاع مقدس، ص ۱۸۴ و ۱۸۶.
۵. رک. عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس ج ۵ ص ۱۸۹ تا ص ۲۳۰.
۶. حوزه و روحانیت دفتر نشر فرهنگ اسلامی - تهران ۱۳۷۶ ص ۹۲ و ۹۳
۷. عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس ج ۵ ص ۲۸۲ به نقل از حوزه و روحانیت ج ۱ ص ۹۹